

Вимоги до модельних навчальних і навчальних програм

Модельну навчальну програму і навчальну програму розробляють на основі Державного стандарту початкової освіти (далі – Державний стандарт). Вона повинна:

ґрунтуватися на визначених стандартом ціннісних орієнтирах (пункт 4 Державного стандарту);

передбачати формування наскрізних умінь, спільних для всіх ключових компетентностей (пункт 9 Державного стандарту);

орієнтуватися на компетентнісний потенціал відповідної галузі / галузей, що визначає внесок кожної освітньої галузі у формування ключових компетентностей здобувачів початкової освіти;

передбачати формування всіх ключових компетентностей через розвиток умінь і ставлень та базові знання (додатки № 1, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22 до Державного стандарту);

передбачати реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання у відповідній галузі / галузях (додатки № 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23 до Державного стандарту).

Модельна навчальна програма для осіб з ООП розробляють з урахуванням рівня підтримки й рівня функціонування здобувачів освіти, що передбачає:

адаптацію змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) через зміну методів і способів навчання, рівня складності завдань з урахуванням індивідуальних потреб осіб з ООП, без зміни загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання;

модифікацію змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) через зміну змісту (шляхом спрощення, виключення, об'єднання тощо) навчання з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів освіти із зміною загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання.

Для окремих категорій осіб з ООП допускається визначення результатів навчання за окремим навчальним предметом (інтегрованим курсом) без вимоги обов'язкового досягнення повного переліку стандартних результатів у межах навчального року. Оцінювання навчальних досягнень таких здобувачів освіти здійснюється з урахуванням індивідуальної динаміки розвитку з пріоритетом формувального оцінювання.

Структура модельної навчальної / навчальної програми:

1. *Вступна частина* – пояснювальна записка, де визначено основні положення щодо ролі й значення навчального предмета / інтегрованого курсу в системі початкової освіти (його мету, завдання, принципи, на яких ґрунтується програма,

структуру курсу, способи реалізації цієї програми та особливості організації освітнього процесу з цього навчального предмета / інтегрованого курсу тощо).

2. *Основна частина*, де викладено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання здобувачів освіти за роками навчання, пропонований зміст навчального предмета / інтегрованого курсу та види навчальної діяльності.

3. *Прикінцева частина (за потреби)*, де запропоновано методичні рекомендації з реалізації цієї програми з урахуванням особливостей організації освітнього процесу з навчального предмета / інтегрованого курсу, особливості здійснення формульованого та підсумкового оцінювання, рекомендовані ресурси, обладнання тощо.

Вступна частина.

У пояснювальній записці:

зазначають освітню(-і) галузь(-і), реалізацію якої(-их) забезпечує навчальний предмет / інтегрований курс;

окреслюють освітню мету навчального предмета / інтегрованого курсу, узгоджену з метою відповідної(-их) освітньої(-их) галузі(-ей) Державного стандарту;

описують способи реалізації цієї програми та особливості організації освітнього процесу під час вивчення цього навчального предмета / інтегрованого курсу.

Формулювання мети має брати до уваги очікувані результати навчання за певним навчальним предметом / інтегрованим курсом і відповідати обов'язковим результатам навчання освітньої галузі / освітніх галузей на рівні початкової освіти або її окремому циклі, зокрема відображаючи вміння і ставлення особистості (компетентності), які мають бути сформовані через діяльність наприкінці навчання за програмою.

Для досягнення мети, визначеної в модельній навчальній / навчальній програмі, потрібно окреслити дидактичні засади її реалізації, зокрема визначити завдання, через які конкретизувати способи досягнення мети та можливості навчального предмета / інтегрованого курсу для досягнення результатів навчання, визначених Державним стандартом для відповідного рівня (циклу) початкової освіти.

Водночас мета й завдання мають ґрунтуватися на ціннісних орієнтирах, окреслених Державним стандартом, та орієнтуватися на компетентнісний потенціал відповідної(-их) галузі(-ей).

Основна частина.

1. *Очікувані результати навчання*. Послідовність очікуваних результатів навчання є стрижневим компонентом модельної навчальної / навчальної програми, довкола якого розгортається пропонований зміст навчального предмета / інтегрованого курсу та види навчальної діяльності, які

забезпечують досягнення очікуваних результатів. Очікувані результати навчання мають відповідати визначеним у Державному стандарті вимогам до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти. Кожен очікуваний результат навчання має бути сформульований на основі відповідного орієнтира для оцінювання з Державного стандарту **із зазначенням індексу цього орієнтира**. У послідовності викладу очікуваних результатів у межах теми (розділу, модуля тощо) програми можна дотримуватися послідовності груп результатів навчання, визначених відповідними освітніми галузями в Державному стандарті.

Формулювання очікуваних результатів навчання мають відображати процес їх формування через навчальну діяльність здобувачів освіти. Для оптимального використання очікуваного результату в системі оцінювання (зокрема у формувальному оцінюванні), його опис має бути таким, що дає змогу виміряти рівень його досягнення здобувачами освіти. З огляду на це потрібно уникати формулювань на кшталт «має уявлення», «намагається», «розуміє» тощо. Очікувані результати мають бути спостережуваними й досяжними для здобувачів освіти 1–4-х класів.

Отже, очікувані результати навчання окреслюють за роками навчання на основі відповідних обов'язкових результатів (орієнтирів для оцінювання) здобувачів освіти з певної(-их) освітньої(-их) галузі(-ей), відображаючи поступ у розвитку того чи того вміння чи ставлення, послідовність його формування в динаміці освітнього процесу, ураховуючи логіку й наступність викладу змісту навчального предмета / інтегрованого курсу.

2. *Пропонований зміст.* Пропонований зміст може бути структуровано відповідно до компонентів базових знань відповідної(-их) освітньої(-их) галузі(-ей) та (за потреби) конкретизовано.

3. *Види навчальної діяльності.* Пропоновані види навчальної діяльності повинні узгоджуватися з очікуваними результатами навчання і пропонованим змістом. Їхній перелік повинен бути мінімальним та орієнтовним.

Прикінцева частина.

У прикінцевій частині модельної навчальної / навчальної програми має бути описано стратегію, методичні підходи до спільної діяльності вчителя й здобувачів освіти щодо досягнення очікуваних результатів навчання з навчального предмета / інтегрованого курсу, окреслено специфічні для навчального предмета / інтегрованого курсу методи й технології навчання, запропоновано орієнтовні ресурси, необхідні для досягнення мети, інструментарій для оцінювання тощо.

Модельна навчальна програма / навчальна програма з певного навчального предмета / інтегрованого курсу, яка реалізує частину обов'язкових результатів навчання в межах однієї освітньої галузі, повинна містити вказівку на інші модельні навчальні програми / навчальні програми (одну або кілька), у поєднанні з якими вона охоплюватиме всі обов'язкові результати навчання цієї галузі.

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Я досліджую світ» охоплює обов'язкові результати навчання освітніх галузей, зміст яких інтегровано в цей курс, відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти:

для 1 класу: всі обов'язкові результати навчання природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної освітніх галузей та частину обов'язкових результатів навчання мовно-літературної та математичної освітніх галузей;

для 2–4 класів: всі обов'язкові результати навчання природничої, технологічної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної освітніх галузей та частину обов'язкових результатів навчання мовно-літературної та математичної освітніх галузей.

Інтеграція змісту освітніх галузей у межах модельної навчальної програми «Я досліджую світ» не може призводити до скорочення, спрощення або вилучення обов'язкових результатів навчання жодної з освітніх галузей, що входять лише до складу цього інтегрованого курсу і не реалізуються як окремі освітні компоненти відповідних освітніх галузей.

У навчальній програмі має бути визначена кількість годин, яка необхідна на провадження послідовності досягнення результатів навчання здобувачів освіти з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів), змісту тієї чи іншої теми (розділу, модуля тощо) та видів навчальної діяльності.

Навчальну програму предмета, інтегрованого курсу (у тому числі білінгвальних курсів) розробляють на основі обраної(-их) модельної(-их) навчальної(-их) програми(-м) із урахуванням кількості годин, визначених у навчальному плані закладу освіти на вивчення навчального предмета / інтегрованого курсу.

Розробник навчальної програми може:

доповнювати зміст обраної модельної навчальної програми, залучаючи регіональний компонент;

розширювати / поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) обраної модельної навчальної програми, зважаючи на потреби здобувачів освіти, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо;

вилучати окремі питання з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу;

змінювати послідовність вивчення тем, запропоновану обраною модельною навчальною програмою, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання;

доповнювати тематику практичних і творчих робіт.

Загальний обсяг таких змін може досягати 20%.

Структура модельної навчальної/навчальної програми

Назва навчального предмета / інтегрованого курсу
Цикл, роки навчання

Вступна частина

Основна частина

Клас навчання

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета / інтегрованого курсу	Пропоновані види навчальної діяльності
Назва теми, змістової лінії, розділу, модуля тощо		

Прикінцева частина